

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384
(у редакції наказу МОН України
від 05.06.2013 № 683)
Форма № Н - 3.04

Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

Кафедра географії та геоекології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

Семенюк Л.Л.

«29» серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

напрямок підготовки: 01 Освіта,

спеціальність: 014.07 Середня освіта (Географія)

факультет: природничо-географічний факультет

форма навчання: денна

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень в географії» для студентів за напрямом підготовки **01 Освіта**, спеціальності **014.07 Середня освіта (Географія)**.

„___” _____, 2019 року - __ с.

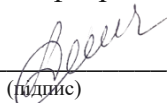
Розробники: **Ю.Ю. Онойко**, кандидат географічних наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри географії та геоекології

Протокол від. “29”серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри географії та геоекології

_____ (підпис)

(Семенюк Л.Л.)

ЦДПУ, 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 3,0	Напрямок підготовки 01 Освіта	За вибором
Змістовних модулів – 2	Спеціальність: 014.07 Середня освіта (Географія)	Рік підготовки:
Індивідуальне науково-дослідне завдання –		2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2		4-й
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції
		20 год.
		Практичні, семінарські
		10 год.
		Самостійна робота
		60 год.
	Індивідуальні завдання:	
	год.	
	Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Головною метою курсу є ознайомлення студентів-географів з умовами ефективної організації процесу наукового дослідження в географії, методологією наукового пізнання географічної науки та оволодіння ними комплексом методів, які використовуються при проведенні географічних досліджень, а також вироблення в студентів умінь і навичок успішно застосовувати методи географічних досліджень на практиці для отримання нової наукової інформації, раціонально організовувати свою наукову діяльність, самостійно здобувати наукову інформацію, згідно сучасних вимог правильно оформляти наукову звітність.

У результаті вивчення «Основ наукових досліджень» у студента мають бути сформовані такі компетентності за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Географія та Історія)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (ЦДПУ, 2017):

1. Загальні системні компетентності:

ЗК3 – здатність до проведення дослідницької та/або інноваційної діяльності.

ЗК4 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, набувати соціальні навички (soft skills), спеціалізовані концептуальні знання в процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя.

2. Інструментальні компетентності:

ЗК7 – навички використання інформаційних і комунікаційних технологій в процесі навчання або дослідження, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9 – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

3. Фахові (спеціальні) компетентності:

ФК9 – володіння методикою географічних та педагогічних досліджень, здатність виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів та

процесів, педагогічні дослідження, інтерпретувати отримані результати досліджень, застосовувати їх у професійній діяльності.

Вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень» забезпечує досягнення у студентів таких **програмних результатів навчання за освітньо-професійною програмою** «Середня освіта (Географія та Історія)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (ЦДПУ, 2017):

ПРН1 – *знає та розуміє* теоретико-методологічні основи та історію розвитку географічної науки, зокрема понятійно-термінологічний апарат, концепції, парадигми, теорії географії, географічну номенклатуру.

ПРН11 – *застосовує* базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення; *орієнтується* у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі; *опрацьовує* різні джерела географічної інформації; вільно передає географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами, в тому числі за допомогою інформаційних технологій.

ПРН15 – *виконує* польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, *інтерпретує* отримані результати досліджень, *застосовує* їх у професійній діяльності.

Завдання вивчення дисципліни

- **навчальні:** забезпечити засвоєння студентами необхідного обсягу теоретичних та прикладних знань з курсу «Основи наукових досліджень»;
- **методологічні:** формувати у студентів вміння організовувати процес наукового географічного дослідження, оволодіння методологічним апаратом географічної науки;
- **дослідницькі:** формувати у студентів вміння самостійно проводити наукові дослідження географічних об'єктів, явищ і процесів, та залучати до цього процесу учнів (зокрема в рамках роботи Малої академії наук учнівської молоді);
- **практичні:** навчити студентів виконувати курсові та магістерські проекти, згідно сучасних вимог оформлювати наукову звітність; підготувати студентів до виконання обов'язків вчителя географії та організатора краєзнавчо-

туристичної роботи, виробити вміння самостійно отримувати нові знання, в доступній формі з використанням різних методів та технологій доносити інформацію до інших.

Деталізація результатів навчання за навчальною дисципліною «Основи наукових досліджень». **Студенти повинні знати:**

- основні складові та категорії науки;
- найважливіші гіпотези, теорії, парадигми та концепції географічної науки;
- особливості наукового пізнання загалом та в географії зокрема;
- умови ефективної організації наукового дослідження;
- етапи наукового дослідження;
- визначення методології, методики, техніки, методу, прийому та операції наукового пізнання;
- методологічні рівні наукового пізнання;
- категоріальний апарат методології науки;
- основні методологічні принципи наукового дослідження;
- основні методи наукового дослідження та особливості їх застосування;
- види та джерела наукової інформації;
- методика роботи із різними джерелами наукової інформації;
- особливості обробки результатів наукового дослідження;
- функції, класифікацію та структуру географічних інформаційних систем;
- форми наукової звітності;
- види наукових робіт та звітів;
- сучасні вимоги до оформлення наукових звітів та наукових робіт;
- вимоги щодо дотримання академічної доброчесності в навчанні та науковій діяльності, види відповідальності за порушення академічної доброчесності;

- процедуру презентації та привселюдного захисту наукових робіт.

Студенти повинні вміти:

- розрізняти різні види наукової діяльності;
- правильно та ефективно організовувати процес наукового дослідження;
- раціонально застосовувати методологічний арсенал географічної науки для отримання наукових знань;
- використовувати різні джерела знань для отримання нової інформації;
- збирати, систематизувати та аналізувати отриману наукову інформацію;
- формулювати висновки на основі зібраної наукової інформації та проводити важливі узагальнення;
- згідно сучасних вимог щодо оформлення готувати наукові доповіді, реферати, курсові, дипломні та магістерські роботи;
- у своїй навчальній та науковій діяльності неухильно дотримуватись вимог і норм академічної доброчесності;
- правильно підготувати презентацію та провести публічний захист наукового дослідження;
- брати участь в наукових дискусіях, аргументовано відстоювати власну точку зору.

Студенти повинні на практиці застосувати отримані знання щодо ефективної організації процесу наукового дослідження в пізнанні географічного середовища. З цією метою програмою курсу передбачено підготовка студентами наукових доповідей та рефератів.

Студенти повинні на практиці застосувати отримані знання щодо ефективної організації процесу наукового дослідження в пізнанні географічного середовища. З цією метою програмою курсу передбачено підготовка студентами наукових доповідей та рефератів.

3. Програма навчальної дисципліни

ВСТУП

Курс «Основи наукових досліджень» розрахований на студентів, які навчаються за спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія), і викладається з метою ознайомлення студентів-географів із організацією, принципами, методикою проведення науково-дослідницької діяльності та особливостями оформлення наукових робіт.

При укладанні програми був використаний досвід викладання курсу «Основи наукових досліджень», який читається студентам географічного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича.

Лекційний курс розкриває перед студентами теоретичні основи ефективної та доцільної організації процесу наукового пізнання, найважливіші методологічні підходи, принципи, етапи та методи дослідження оточуючої дійсності.

Практичні заняття спрямовані на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами під час прослуховування лекційного курсу, узагальнення отриманої інформації, вироблення практичних навичок і вмінь ефективно організовувати процес наукового пізнання, аналізувати отримані результати дослідження, на основі цього формулювати важливі висновки та згідно сучасних вимог правильно оформляти наукові роботи.

При складанні програми курсу «Основи наукових досліджень» було враховано те, що студенти вже слухали навчальний курс «Методи географічних досліджень», а тому при розгляді тем, які стосуються методології наукового пізнання та методів наукового дослідження, висвітлені лише найважливіші аспекти даного питання. Однак, готуючись до заліку, студенти повинні ґрунтовно проаналізувати структуру та особливості раціонального застосування методологічного арсеналу сучасної географічної науки.

Програмою також передбачено самостійне опрацювання деяких тем з курсу, а також написання рефератів, підготовка доповідей.

Змістовний модуль №1

Наука та наукова діяльність. Організація наукового дослідження

Поняття «наука» та «наукова діяльність». Основні складові науки.

Суб'єкти наукової діяльності.

Наука як специфічна сфера людської діяльності. Основні складові частини науки – знання, пізнання, наукова ідея, гіпотеза, закон та закономірність, теорія, парадигма, наукове дослідження, метод наукового дослідження, наукова діяльність, науковий результат, об'єкт та суб'єкт наукової діяльності. Суб'єкти наукової діяльності – науковці та наукові організації. Система наукових звань та наукових посад.

Організація наукового дослідження. Характеристика основних етапів процесу наукового пізнання.

Наукове дослідження. Ефективна організація наукового дослідження. Підготовчий, дослідницький та камеральний етапи наукового дослідження. Етап перевірки та впровадження отриманих наукових результатів на практиці. Особливості організації наукового пізнання в природничих науках загалом та в географії зокрема.

Змістовний модуль №2 Методологія науки. Наукова інформація та оформлення результатів наукового дослідження

Методологія науки. Методологічний арсенал географічної науки.

Поняття “методології”, “методики”, “методів”, “техніки”, “прийомів” та “операцій” наукового пізнання. Методологічні рівні наукового пізнання. Категоріальний апарат методології. Основні методологічні інструменти наукового дослідження. Головні вимоги до наукового методу. Методологічні принципи географічних досліджень. Класифікаційні схеми наукових методів географічного дослідження. Філософські методи наукового дослідження в географії (діалектичний метод, системний підхід). Рівні наукового пізнання в географії. Загальнонаукові методи теоретичного рівня пізнання в географії (історичний, літературний, сходження від абстрактного до конкретного, ідеалізації, формалізації, аксіоматичний, гіпотетико-дедуктивний, прогнозування).

Загальнонаукові методи емпіричного рівня пізнання в географії (спостереження, вимірювання, порівняння, експеримент, опитування). Універсальні загальнонаукові методи географічних досліджень (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, моделювання, абстрагування, конкретизації). Міждисциплінарні і спеціальні конкретно-наукові методи дослідження в географії. Картографічний метод, методи класифікації та типізації в географічних дослідженнях, системний метод, метод аналізу взаємозв'язків та взаємозалежностей, метод балансів, географічний прогноз, географічне районування, моделювання, порівняльно-географічний метод, математичні методи в географії, методи ідеалізації та формалізації, методи накопичення первинної інформації в географічних дослідженнях.

Збір та систематизація наукової інформації. Первинна та вторинна наукова інформація. Обробка інформації, зібраної в ході наукових досліджень.

Наукова інформація. Первинна та вторинна наукова інформація. Пошук, збір, ефективна обробка наукової інформації та її систематизація. Інформаційне забезпечення географічних досліджень. Джерела наукової інформації – літературні, фондові, картографічні, електронні. Методика роботи із різними джерелами наукової інформації. Обробка результатів наукового дослідження методами графічного та статистичного аналізу. Система Internet. Географічні інформаційні системи (ГІС). Рівні ГІС. Класифікація геоінформаційних систем. ГІС-технології. Географічні Internet-послуги. Глобальна система географічної інформації (географічна мережа) в системі Internet.

Оформлення результатів наукового дослідження. Підготовка та оформлення студентських наукових робіт.

Наукова робота. Науковий звіт. Форми наукової звітності. Види студентських наукових робіт – наукові доповіді, наукові реферати, курсові, дипломні та магістерські роботи. Оформлення наукового звіту: написання, редагування,

рецензування, підготовка до друку. Оформлення ілюстрованого та графічного матеріалу. Загальні вимоги до студентських наукових робіт. Привселюдний захист підготовленої наукового звіту. Впровадження результатів наукового дослідження на практиці.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лк.	пр	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Наука та наукова діяльність. Організація наукового дослідження						
Тема 1. Поняття «наука» та «наукова діяльність». Основні складові науки. Суб'єкти наукової діяльності	14	2	2	-	-	10
Тема 2. Організація наукового дослідження. Характеристика основних етапів процесу наукового пізнання	16	4	2	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	30	6	4	-	-	20
Змістовий модуль 2. Методологія науки. Наукова інформація та оформлення результатів наукового дослідження						
Тема 1. Методологія науки. Методологічний арсенал географічної науки	22	6	2	-	-	14
Тема 2. Збір та систематизація наукової інформації. Первинна та вторинна наукова інформація. Обробка інформації, зібраної в ході наукових досліджень	18	4	2	-	-	12
Тема 3. Оформлення результатів наукового дослідження. Підготовка та оформлення студентських наукових робіт	20	4	2	-	-	14
Разом за змістовим модулем 2	60	14	6	-	-	40
Усього годин	90	20	10	-	-	60

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	не передбачено	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль №1 Наука та наукова діяльність. Організація наукового дослідження		
1.	Поняття «наука». Основні складові науки	2
2.	Організація наукового дослідження	2
Разом за змістовим модулем 1		4
Змістовний модуль №2 Методологія науки. Наукова інформація та оформлення результатів наукового дослідження		
3.	Методологія науки. Методологічний арсенал географічної науки	2
4.	Джерела наукової інформації. Збір, систематизація та обробка наукової інформації	2
5.	Оформлення результатів наукового дослідження. Підготовка та оформлення студентських наукових робіт	2
Разом за змістовим модулем 2		6
Всього годин		10

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	не передбачено	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль №1 Наука та наукова діяльність. Організація наукового дослідження		
1.	Наука як специфічна форма суспільної свідомості	20
Разом за змістовим модулем 1		20
Змістовний модуль №2 Методологія науки. Наукова інформація		

та оформлення результатів наукового дослідження		
2.	Філософські та загальнонаукові методи дослідження в географії.	8
3.	Системний підхід та системний метод в географічних дослідженнях.	6
4.	Особливості організації польових наукових досліджень в географії.	12
5.	Інформаційне забезпечення географічних досліджень	8
6.	Наукові географічні організації України.	6
Разом за змістовим модулем 2		40
Всього годин		60

9. Індивідуальні завдання

Реферати з курсу «Основи наукових досліджень»

1. Наука як специфічна сфера людської діяльності.
2. Види наукової діяльності.
3. Наукові географічні організації України.
4. Географічні наукові школи в Україні.
5. Польові географічні дослідження – важливий етап процесу наукового пізнання в географії.
6. Спостереження та експеримент як найбільш поширенні методи географічного дослідження.
7. Особливості організації наукової творчості.
8. Системний підхід в географії.
9. Географічні інформаційні системи: функції, структура, види, особливості застосування в наукових дослідженнях.
10. Географічні Internet-послуги.
11. Роль соціологічних досліджень в географії.
12. Геоінформаційно-картографічна інфраструктура.
13. Кваліфікаційні наукові роботи: особливості підготовки, вимоги до оформлення, захист.
14. Методика підготовки наукових доповідей, публікацій та рефератів.
15. Статистичні методи обробки географічної наукової інформації..

10. Методи навчання

Лекції, практичні роботи, виконання тестових завдань, робота в мережі Інтернет, самостійна робота, складання тезисних конспектів на основі самостійного опрацювання додаткових джерел інформації та інші

11. Методи контролю

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

11.1. Поточний контроль

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на практичних заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз джерельної та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час обговорення питань.

При оцінювання знань і вмінь студентів враховуються:

- ступінь опанування теоретичними знаннями з курсу «Основи наукових досліджень»;
- рівень осмислення студентами здобутих знань;
- повнота розкриття головних понять, точність застосування наукових термінів;
- правильність виконання практичних завдань;
- оволодіння вміннями і навичками правильно і ефективно застосовувати основні методи і прийоми географічних досліджень;
- ступінь розвитку в студентів творчого мислення, сформованість наукового світогляду та культури науково-дослідницької роботи.

Максимальний бал за повну, вичерпну відповідь в усній або письмовій формі під час практичного заняття – 5 балів:

- **5 б.** ставиться, коли студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить міжпредметні зв'язки, наводить аргументи, робить посилання на потрібну літературу. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою

літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує.

- **4 б.** ставиться, коли студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.
- **3 б.** ставиться студентові, який засвоїв матеріал на рівні переказування, відтворює вивчене не завжди логічно, припускається помилок.
- **2 б.** одержує студент, який невпевнено переказує матеріал, не завжди вправно ілюструючи його. Під час відповіді потребує допомоги, допускається помилок;
- **1 б.** ставиться студентові, який робить вдале доповнення, виправляє неточності, однак при цьому індивідуально не виступає з окремих питань.

Виконання практичних завдань та захист практичної роботи оцінюється максимум в 3 бали, при цьому максимальну кількість балів отримує студент, який вчасно, бездоганно і охайно виконав всі завдання. 2 бали – отримує студент, який мав певні труднощі при виконання поставлених завдань, але зміг їх успішно подолати. 1 бал – ставиться студентові, який не зміг вчасно виконати всі практичні завдання роботи і не виявив при цьому самостійності у їх виконанні.

Підготовка та захист реферативної роботи оцінюється максимум в 5 балів. (при цьому враховується його зміст, оформлення, захист, анотація).

в 5 б. – оцінюється бездоганно структурована робота, яка містить оформлені відповідно до вимог *титульний аркуш, зміст, перелік умовних позначень* (за необхідності), *вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел, додатки* (за необхідності), анотацію. Студент виявляє абсолютну грамотність у мовному оформленні: роботу написано з дотриманням вимог наукового стилю, без орфографічних, пунктуаційних, граматичних, лексичних помилок. Цитування коректне, оформлене відповідно до правил. У роботах з історичних мовних дисциплін враховується культура передачі тексту засобами сучасної графіки з використанням необхідних елементів старої графічної системи: не допускається жодного відхилення. Захист роботи демонструє вільне володіння матеріалом, уміння відповідати на питання з теми, відстоювати власні позиції, опираючись на результати дослідження.

4 б. – виставляється за самостійну, добре структуровану роботу, яка містить усі компоненти, продиктовані матеріалом дослідження. Усі етапи роботи виконано як в роботі на «відмінно», але при цьому трапляються одиничні помилки. Усі компоненти роботи, які оформляються за зразком чи розробленими моделями (список літератури, титульний аркуш, додатки, а також цитування), не повинні містити жодної помилки. Студент виявляє мовленнєву грамотність, дотримуючись вимог наукового викладу, правил орфографії та пунктуації, виявляючи багатство мовлення на всіх мовних рівнях. Можливі одиничні негрубі помилки. На захисті студент вільно викладає результати дослідження, в

основному впевнено відповідає на питання, помиляючись у несуттєвих моментах. Намагається відстоювати свою позицію. Оформлення роботи відповідає вимогам, бездоганно оформляються компоненти за абсолютним зразком (титульний аркуш, список літератури. Захист роботи показує орієнтацію студента в літературі з проблеми, здатність представити самостійно зібраний матеріал і висновки його дослідження. Але на питання відповідає невпевнено чи нечітко, інколи виникають труднощі із використанням понятійного апарату.

3 б. – виставляється за самостійно написану роботу, в якій витримано структуру, описано достатню кількість доступної літератури, зроблено висновки. Автор формулює мету і завдання, хоч не завжди робить це чітко й виразно, але при цьому виклад відповідає їм. Студент виявляє ознайомлення з основною літературою, хоч посилання на неї робить одиничні. Деінде спостерігається реферування чи навіть неформальне цитуванням переписування.

За зразком правильно оформляє титульний аркуш, а в списку літератури припускається неточностей (не більше 3 у сумі). Додатки є, але не в усьому відповідають правилам (наприклад, таблиці не мають назв).

Мовленнєва грамотність достатня, але фіксується відхилення від наукового стилю при намаганні дати самостійно опис мовної одиниці, можливі орфографічні й пунктуаційні помилки в типових правописних позиціях, не виявляється багатство мовлення, а тому можливі тавтологія, плеоназми, вживання слів у невласливих значеннях. На захисті студент користується записами, які в основному показують його обізнаність з теми, але при цьому він губиться, відповідаючи на питання, намагається навести приклади, а не їх власну інтерпретацію.

2 б. – свідчить про первісне опрацювання теми: зібрано мінімум матеріалу, студент уявляє про що треба писати і реферативно передає теоретичні відомості. При цьому мовний матеріал не аналізує, а підставляє під відомі твердження. Самостійності у викладі практично немає. Структурно робота незграбна, може мати не всі необхідні компоненти.

Мовленнєве оформлення в самостійних фрагментах примітивне, з великою кількістю помилок.

Захист показує, що студент має загальне уявлення з проблеми, яке намагається донести до слухачів при виступі.

1,0 б. – виставляється за роботу, написану на основі єдиного джерела, яке формує найзагальніше розуміння проблеми. Студент реферує матеріал, не виділяючи цитат (списує частини монографії чи статті), робить примітивні висновки. Але виступає перед аудиторією, невпевнено переказуючи прочитаний текст. Мовленнєве оформлення несамотійне, можуть бути помилки.

11.2. Модульний контроль

Форми проведення модульних контролів під час вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень»:

- комплексна письмова модульна контрольна робота;
- комплексне тестування.

За комплексне тестування чи письмову контрольну роботу студенти максимум можуть отримати 5 балів. Модульна контрольна робота містить в собі як питання теоретичного характеру, так і практичні завдання та завдання на знання номенклатури з вивчених тем.

11.3. Підсумковий (семестровий контроль)

З дисципліни «Основи наукових досліджень» передбачена така форма семестрового контролю, як залік, який проводиться у кінці семестру.

Першим етапом семестрового контролю є визначення підсумкової семестрової модульної оцінки як суми підсумкових модульних оцінок, отриманих за результатами засвоєння всіх модулів.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного, модульного контролю та відповідає підсумковій семестровій модульній оцінці. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру.

12. Розподіл балів, які отримують студенти з дисципліни «Основи наукових досліджень»

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2							
T1	T2	T3	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	100
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	
Бали за модуль			Бали за модуль							
30			70							

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Загальне землезнавство».
2. Робоча програма дисципліни.
3. Навчальна програма дисципліни.
4. Силабус дисципліни.
5. Тексти лекцій та практичних робіт.
6. Мультимедійні презентації окремих тем навчального курсу.

14. Рекомендована література

Базові джерела

1. Геренчук К.І. Польові географічні дослідження / К.І. Геренчук, Е.М. Раковська, О.Г. Топчієв. – К.: Вища школа, 1975. – 246 с.
2. Дегтярьов А.В. Основи наукових досліджень: навчальний посібник / А.В. Дегтярьов, М.Г. Кокодій, В.О. Маслов. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 80 с.
3. Зацерковний В.І. Методологія наукових досліджень: навч.посіб / В.І. Зацерковний, І.В. Тішаєв, В.К.Демидов. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 236 с.
4. Кривульченко А.І., Кривульченко Н.М. Курсові та дипломні роботи з географічних дисциплін. Методичні вимоги та поради для студентів вищих навчальних закладів / А.І. Кривульченко, Н.М. Кривульченко. – Кіровоград: РВВ КДПУ, 2004. – 52 с.
5. Мальська М.П. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник / М.П. Мальська, І.Г. Пандяк. – Київ. Центр навчальної літератури, 2016. – 234 с.
6. Мороз С.А. Методологія географічної науки / С.А. Мороз, В.И. Оноприєнко. – К.: Заповіт, 1997. – 345 с.
7. Немець К.А. Теорія і методологія географічної науки: методи просторового аналізу: навчально-методичний посібник / К.А. Немець, Л.М. Немець. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. – 172 с.
8. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: навчальний посібник / О.Г. Топчієв. – Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с.
9. Шаблій О.І. Математичні методи в соціально-економічній географії / О.І. Шаблій. – Львів: Січ, 1994. – 304 с.
10. Шаблій О.І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії / О.І. Шаблій. – Львів: Львів.ун-т ім. І. Франка, 2001. – 744с.

Додаткові джерела

11. Архангельский А.М. Методика полевых физико-географических исследований / А.М.Архангельский. – М.: Висш. шк., 1972. – 289 с.
12. Беручашвили Н.Л. Методы комплексных физико-географических исследований / Н.Л. Беручашвили, В.К. Жучкова. – М.: Изд-во МГУ, 1997. – 320с.
13. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: підручник / М.Т. Білуха. – К.: АБУ, 2002. – 480 с.

14. Гоберман В.А. Технология научных исследований: методы, модели, оценки / В.А. Гоберман. – М.: Наука, 2001. – 264 с.
15. Голиков А.П. Математические методы в географии / А.П. Голиков, И.П. Черванёв, А.М. Трофимов. – Харьков: Вища шк., 1986. – 95 с.
16. Гродзинський М.Д. Методи геоекологічних досліджень: навчальний посібник. / М.Д. Гродзинський, П.Г. Шищенко. – К.: Видав. центр «Київський університет», 1999. – 243 с.
17. Жюль К.К. Методы научного познания и логика / К.К. Жюль. – К.: Вища школа, 2001. – 182 с.
18. Исаченко А.Г. Теория и методология географической науки / А.Г. Исаченко. – М.: Академия, 2004. – 400 с.
19. Колесников О.В. Основы научных исследований / О.В. Колесников. – К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 144 с.
20. Мокін Б.І. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник / Б.І. Мокін, О.Б. Мокін. – Вінниця: ВНТУ, 2014. – 180 с.

Електронні джерела інформації

21. Державна служба статистика України [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
22. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
23. Науменко О.М. Методика організації наукових досліджень в умовах запровадження комп'ютерно орієнтованих засобів навчання [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://books.google.com.ua/books?id=fOhhBwAAQBAJ&pg=PA162&lpg=PA162&dq>.
24. Положення про академічну доброчесність у Центральноросійському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.cuspu.edu.ua/images/normativni_doc/Poloj_pro_dobrochesnist.pdf.
25. Положення про кваліфікаційні роботи в Центральноросійському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.cuspu.edu.ua/images/normativni_doc/Poloj_kvalifikacijni_roboty.pdf.